

Nr 268.

Av herr **Sylwan, Ellif, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker m. m.*

Enligt av kontrollstyrelsen meddelade föreskrifter äger enskild restauratör med fullständig utskänkningsrättighet åtnjuta handelsvinst å en för honom fastställd s. k. vinstkvantitet. Överskrider hans inköp av spritdrycker och starkviner denna kvantitet, får han härför erlægga gällande utskänkningspris. Enligt Sveriges officiella statistik (Rusdrycksförsäljningen m. m.) hade år 1935 222 enskilda restauranger med vinstkvantiteter eller 55 % av samtliga försålt större kvantiteter spritdrycker än de fastställda, medan försäljningen vid återstående 45 % understeg fastställd vinstkvantitet. Vid dessa senare företag åtnjöt restauranginnehavaren sålunda handelsvinst å hela försäljningen.

Vid övervägande av frågan om avveckling av det privatekonomiska intresset även vid utskänkningen har rusdryckslagstiftningsrevisionens majoritet föreslagit, att vinstkvantitetssystemet i princip bibehålles, dock med sådan ändring av kvantiteterna, att handelsvinst ej kan komma att ånjas å hela den försålda mängden. Detta förslag har i väsentliga delar tillstyrkts av kontrollstyrelsen och systembolagsföreningarnas förtroendenämnd.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 242 med förslag till förordning angående försäljning av rusdrycker har emellertid denna lösning frångåtts. I stället har däri upptagits en inom revisionen reservationsvis framförd tanke, att under en tidsperiod av 25 år avveckla vinstkvantitetssystemet i fråga både om spritdrycker och starka viner. Såsom skäl härför hänvisar departementschefen till den av vissa reservanter i rusdryckslagstiftningsrevisionen åberopade principen om det privatekonomiska vinstintresset som hinder för en gagnelig utveckling i nykterhetsavseende samt förmenar, att en förutsättning för ernående av lagstiftningens syfte måste vara, att allt vinstintresse, som på något sätt kan antagas vara beroende av omsättningens storlek, fullständigt utestänges från försäljningen.

Jämlikt författningsförslaget skall försäljningslagstiftningen nu liksom tidigare ha till syfte att så ordna handhavandet av försäljningen, att »så ringa skada som möjligt därav uppkommer». Emellertid har intet bevis anförts för att det nuvarande vinstkvantitetssystemet skadar nykterheten eller förhindrar förverkligandet av restriktionssystemets syfte. Inga omständigheter ha kunnat påvisas, som ådagalagt, att nykterhetstillståndet å de restauranger, där innehavaren åtnjuter hög handelsvinst å utskänkningen, skulle vara mindre gott än å övriga. Ej heller lär kunna göras gällande, att nykterhet och ordning å de vinstberättigade restaurangerna växla med vinstkvantite-

terna, och det lär vara svårt att finna belägg för att nykterhetstillståndet å restauranger med vinsträtt varit sämre de år, då vinstkvantiteterna bäst kunnat tillgodogöras.

Med de många bestämmelser, som redan nu och jämväl i framtiden torde komma att omgärda restauratören i hans näringsutövning, lär en utveckling i denna riktning ej heller behöva befaras. För restauranginnehavaren och hos honom anställd personal är sålunda förbjudet att söka förmå gäst att å utskänkningsstället inköpa spritdrycker och vin liksom också att utskänka starka drycker till den, som veterligen missbrukar desamma eller därav är synbarligen berörd. Vidare är genom måltidstvangen och kvantitetsbegränsningen omöjliggjort att animera gästerna till spritförtäring utöver en som ofarlig ansedd gräns. Därtill kommer den mångfald tekniska kontrollanordningar, varmed utskänkningsningen är kringgärdad.

Trots saknaden av verklig utredning rörande konsekvenserna av utskänkningsvinstens avskaffande har föredragande departementschefen icke desto mindre hävdad, att dylik åtgärd, därest övergångstiden blott göres tillräckligt lång samt utskänkningsvinst å lättare viner medgives, är av den art, att hänsyn ej behöver tagas till de förluster, som därigenom tillskyndas restaurangnäringen.

Till en början må härvid erinras, att sprit- och starkvinsförsäljningen vid restaurangerna i allmänhet utgör cirka en tredjedel av deras omsättning samt lämnar avsevärt bidrag till rörelsens nettovinst. I själva verket är detta överskott så stort, att det med få undantag överstiger behållningen å hela rörelsen. Att detta förhållande icke är något för den enskilda restaurangnäringen säreget utan jämväl gäller för systembolagens motsvarande företag torde framgå redan av tillgängliga uppgifter rörande systembolagens egen utskänkningsrörelse. Inför dessa fakta lär med visshet kunna påstås, att en omedelbar indragning av vinstkvantiteterna skulle göra rörelsen vid de enskilda restaurangerna förlustbringande. Rätt besett lär detta förhållande ej ändras, även för det fall att vinsträtten, såsom i propositionen föreslagits, avvecklas under viss övergångstid. I motsats till den härvid framförda argumenteringen, må emellertid framhållas, att en vinstkompensation genom förhöjning av priserna å andra varor näppeligen är praktiskt genomförbar. Vad först beträffar vissa artiklar såsom maldrycker, vatten och kaffe, vilka tillsammans vanligen utgöra c:a 15—20 % av omsättningen, lär en höjning med redan nu uttagna höga pris över huvud knappast kunna ifrågasättas. I stort sett skulle därför endast återstå att höja matpriserna, men med kändedom dels om konkurrensen, dels om allmänhetens känslighet för prishöjningar torde på goda grunder kunna antagas, att ej heller denna utväg står öppen.

Mot en avveckling under en längre övergångstid talar också, att de ogynnsamma verkningarna därav icke endast successivt, utan redan från början starkt komma att göra sig gällande. Med de minskade vinstmöjligheterna skulle nämligen näringens kreditvärdighet försämrast och i samma mån måste svårigheter uppstå att anskaffa kapital för erforderliga nybyggnader,

ombyggnader och reparationer ävensom för förlagslån för nytillträdande hotellier och restauratörer. Vidare kommer yrkets rekryteringsmöjligheter att menligt påverkas i det att dugande och framåtsträvande personer näppeligen kunna förväntas ägna sin framtid åt en oräntabel näring. Det synes därför med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke en successiv avveckling av vinsträtten i realiteten är en sämre lösning än ett omedelbart indragande därav. Då det senare alternativet måste innebära, att nu befintliga enskilda restauranger och hotell med spriträttigheter övertagas av det allmänna, förutsätter detta givetvis, att full ersättning lämnas nuvarande innehavare för deras företag liksom för mistad rörelse.

Vare sig avvecklingen sker med längre eller kortare övergångstid lär sålunda få räknas med, att restaurangnäringens ekonomi betänkligt rubbas och dess existens allvarligt hotas. Med den ställning och omfattning, denna näring numera erhållit, komma verkningarna härav att på flera områden kännbart göra sig gällande. Mest lidande blir i första hand den vid näringen anställda personalen, vars numerär torde kunna skattas till c:a 15,000 à 17,000 personer. De utsikter till successivt förbättrade anställnings- och arbetsvillkor, som restaurangnäringen eljest kunnat bjuda, komma att försvinna och i stället måste räknas med, att den ställes inför tvånget att nedbringa sitt personalbehov med därav följande konsekvenser i form av stagnerande anställningsmöjligheter, sjunkande inkomster och växande otrygghet.

Enligt sakens natur kommer vidare den stora allmänheten och enkannerligen den resande att få vidkännas följderna. Det kan icke förväntas, att restauratörerna, berövade vinst å en stor del av sin rörelse, skola vara i stånd att hålla sina företag uppe vid deras tidigare standard, än mindre att följa med sin tid och ytterligare förbättra densamma. Härmed måste också följa att vår nuvarande höga restaurangkultur ej längre kan vidmakthållas. I samma mån komma också de stora ansträngningar, som gjorts och göras, icke minst från statsmakternas sida, för att fräja turisttrafiken att motverkas. Beaktas må, att den utländska resandeströmmen enligt senaste beräkningar årligen tillför landet över femtio miljoner kronor, och det lär rimligtvis ej kunna antagas, att denna för landet betydelsefulla utveckling skall kunna fortsätta, därest hotellens och restaurangernas standard försämras. Likaledes torde även bliva svårt att på ett nöjaktigt sätt tillgodose vår svenska allmänhets krav på ett tidsenligt hotell- och restaurangväsen. Slutligen lär den faran icke kunna avvisas, att en fortgående försämring av restaurangföretagens ekonomi kan äventyra det nuvarande, för det svenska restaurangväsendet utmärkande i stort sett goda nykterhetstillståndet. Sedan många år tillbaka har det vid överlåtelse av här avsedda restauranger ansetts angeläget, att köpesumman hålles inom sådana gränser, att den nye innehavaren icke av ekonomiska skäl frestas att åsidosätta de legala kraven på ordning och nykterhet. Att nu gå motsatt väg lär ej vara tillrådligt. Dålig ekonomi leder nästan med säkerhet till dålig ordning och dålig nykterhet, och ur denna synpunkt är det helt visst ingen god nykterhetspolitik att försämra utskänkingsföretagens ekonomi.

Från denna utgångspunkt synes fast mera riktigt att knyta an till restauratörernas välförstådda intresse att vid utskänkningen så vårda sig om nykterhet och ordning, att vinsträtten och därmed deras egen och restaurangernas ekonomi icke äventyras. I denna uppfattning hålla vi före, att det av rusdryckslagstiftningsrevisionens majoritet förordade förslaget till omreglering av vinstkvantitetssystemet innebär en godtagbar lösning, varvid vi ur olika synpunkter stannat för majoritetsförslagets alternativ 6, d. v. s. för en minskning av vinstkvantiteten med 25 % och en höjning av restauratörernas vinstandel med 100 %.

Under hänvisning till vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av förslaget till förordning angående försäljning av rusdrycker för sin del måtte göra det uttalandet, att restauratörernas rätt till handelsvinst å utskänkta spritdrycker och starka viner måtte bestämmas i enlighet med rusdryckslagstiftningsrevisionens förslag, alternativ 6.

Stockholm den 6 april 1937.

Eilif Sylwan.

Gust. Björkman.

Gösta Rahmn.

Ivar Ekströmer.

Gustaf Tamm.

Carl Bengtsson.

Nils Holmström.

Gust. Ad. Björkman.

Axel Mannerskantz.

Nils Swartling.

Gustaf Ehrnberg.

Th. Borell.

Robert von Horn.

N. W. Hörstadius.